

POPOVNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovolijo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnistvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Cesarjeva zahvala. — O ljubezni. — Marka Fabija Kvintiljana govorniški pouk. — Književno poročilo. — Poročilo o pošiljatih itd. Ocene. — Dopisi. — Razne stvari. — Inserati.

Cesarjeva zahvala.

Nj. c. kr. apostolsko Veličanstvo blagoizvolilo je izdati naslednje lastnoročno pismo:

„Ljubi grof Taaffe!

Prav iz srca Me žene, naj se obrnem še v dnevih presrečne žalosti do ljubih Mojih narodov, da jim izrečem vsim za brezštevilne dokaze gnljive udanosti in zvestobe polne ljubezni, Svojo presrečno neminljivo zahvalo. Za to Vam pošiljam privit ta Moj ogovor. Skrbite, da se bode razglasil primerno.

Na Dunaju, 5. februarja 1889.

Franc Jožef s. r.

Taaffe s. r.

Mojim narodom!

Naj večja nesreča, ki je mogla zadeti Moje očetovsko srce, nedomestljiva izguba Mojega ljubega edinega sina, zadela je Mene, Mojo rodovino in zveste Moje narode z največo žalostjo. Pretresen najglobokeje v srcu, upognem Svojo glavo ponižno pred skrivnostnim skepom Božje previdnosti in prosim s Svojimi narodi Vsemogočega, naj Mi podeli moč, da ne opešam v izpolnjevanju vladarskih Mojih dolžnosti, ampak vztrajam srčno in s trdnim upanjem v neumornem trudu za obči blagor in za vzdrževanje blaženega miru držaje se brez premene istega pota, kateri je zagotovljen kakor do slej tudi za prihodnost. Tolažilo Me je, da vem, kako me obdaja v teh dnevih najhujših srčnih bolečin srčno sočutje Mojih narodov, kakor se je pokazalo še vselej, in sem dobil od vsih strani, iz vsih krogov, iz bliza in iz daleka, iz mest in iz kmetov, naj mnogovrstneje in preginljive izjave tega sočutja. S presrečno hvaležnostjo čutim, da ojačuje vez medsobojne ljubezni in zvestobe, ki veže Mene in Mojo rodovino z vsemi narodi Mojega cesarstva, v urah tako hude nesreče, le še bolj močno in trdno; zato Me žene srce, da se zahvalim v Svojem imenu in v imenu kraljice in cesarice, predrage Moje soproge, in v imenu prežalostne Moje sinahe za vse te izjave ljubezni polnega sočutja v Naši žalosti iz dna Svojega srca. S presrečno hvaležnostjo kličem s Svojimi zvestimi narodi Božjo milostno pomoč za daljno skupno delovanje z združenimi močmi domovini na blagor.“

Na Dunaju, dne 5. februarja 1889.

Franc Jožef s. r.

O ljubezni.

(Dalje.)

Človekoljubje sploh je nehalo. Na njegovem mestu šopiri se pust materijalizem, priležnica pa mu je sebičnost. Kaj mar je človeku za brata gorje? ! Da sam razkošno živi, to mu je cilj. Denar in blagó sta mu prava malika. Kar se dobrega stori, je svetu pesek v oči; ne stori pa se iz ljubezni in vsmiljenja, ampak iz sebičnosti in samoljublja. — Blagotvoriteljna društva in zavodi vstanovljajo se, da so okviri in papir častnim diplomom, kojih so nekateri željni. Iz gole ljubezni do človeštva pa se malo zgodi.

Pravo rodoljubje redko je, ko bele vrane. Vse preračunjeno je na vnanji varljiv učinek, prav v srcu iščeš ga zastonj. — pravemu rodoljubju so malokje plodna tla. Temu je molzna krava, ki ga z mlekom krmi, onemu je lojtra, po kojoj se na častno mesto vspenja, tretjemu je torišče, kjer se njegovo orožje prijetno sveti, štrtemu pa ščit, za koji svoje slabosti skriva.

V politiki vlada najostudnejša krivica, ohola brezobzirnost, lokavost in nesramno lopovstvo. Pravicoljubje je zdavnej pokopano, človekoljubje z odkritnosrčnostjo in ljubeznijo umorjeno in na njegovih grobéh obhajajo sovražstvo, zavist in druge strasti svoje orgije.

Bogoljubje moralo bode kmalu v prognanstvo. Asil njegov ostali bodo še gorati kraji tam, kamor pustolovje mest ne goni svojo kačjo zalego. Brezverstvo širi se na široko in dolgo in zaduši blago sočutje, pravicoljubje in druge čednosti. Puhla prenapetost širi se pod imenom znanost; zasmehujejo se večne resnice, in dobra načela, ako so izgovorjene na podlagi vere. Vsa zdrava načela izvajati hočejo se z mrzlim umom. Srce pa ostane nerazvito, surovo. Zato je vsaka dozdevno lepa beseda, ki iz človeških ust izhaja, mrzla, brezčutna, preračunjena, gola fraza, zlata luščina brez zdravega jedra. Nравnost propada, prekanjenost se goji. Konečni izvod vsega pa je občna surovost.

II.

Kakošna pa tedaj naj bode ljubezen?

Prava ljubezen je edina in razun te ni je več prave ljubezni. Celota je, ki se ne da deliti. Ni tedaj edino spolske ljubezni, ni le prijateljske ljubavi, ne domoljubja, ne v obče človekoljubja, pravoljubja, ne bogoljubja ne nobene teh samo za se. Vse to združen je močán, čist studenec, ki iz enega vira izhaja, ima eden namen, isto pot in isti izliv, isti nastanek, isto moč in isti cilj — prava ljubezen je edina. — Njen vir je plemenito srce, njena pot dobra dela, njen izliv darovanje vsega moraličnega in fizičnega imetja za bližnjega v svrhu pravega človekoljubja.

Ona pojavlja se vsakemu predmetu enako, ne teži ne na eno stran bolj nego na drugo, povsodi je vstrajna, povsodi dosledna, povsodi enako goreča. Ona ne izvira le iz srca, — akopram je to prvi in glavni vir, — ampak je izvod osvedočenega uma sè srcem. Ona ni plamen náplatne, vzkipele mečte, ampak cvet zdravih čutov, ki izhajajo iz soglasja uma in srca. Kot taka ne naveže se toraj na predmet, ki je ni vreden, kajti zrel um tehtal je predmeta vrednost prej, nego se mu je srce vdalo. Zato pa tudi ne išče od predmeta do predmeta, kakor metuljček od cvetke do cvetke; le enemu se je po-

svetila in temu podeli se v dar, brez da bi dobroto svojo drugim odrekla. — Ta ljubezen vkoreninjena je v načelih, ki so plod dolgega iskanja in zdravega prepričanja, ki so temelj možatega značaja. Sè značajem je v tesnej zvezi; ona dobavlja sicer netilo od njega, — iskrice njene zažigajo se od stanovitnega ognja pravega značaja, brez kojega bi vgasnila, a vendar mu je podpora. Krepi ga; ona mu je trdna vez, in vsaka njena iskrica je značaju potrebna, kakor vsaka zvezdica solneu v vzdržanje ravnotežja v neizmernem vesoljnem svetu. Njena luč je stanovitna od istega časa, ko se je zanetila na človeškem duševnem obzorju; ona ne pojenja, kakor svetilna, kojej olja primanjkuje, pa tudi ne vzplamteva, kakor kovaški ogenj, kedar se pokropi; njena hrana je enakomerna, njena luč vedno enakožarna.

Kakor zvezde danice je njen svit mil in čist, tako danes, ko jutro. — In če ga zakrije tu pa tam na kratko medla megličica, tedaj veseli smo njene gorkega žara tem bolj, kedar se iz nje zopet prikaže — ne vgasne pa nikdar. — Pristna kot demant, čista kot solnce, stanovitna ko zlato v ognju, izšla je na duševnem svodu kot zvezda vodnica v skušnjavah življenja. Kot v tako obračamo vánjo oči, kedar ladja naša na valovih življenja osamljeno plove, nas nečimúren svet sè sofismi in bliščečim blagom od našega dobrega prepričanja izpeljati hoče, kedar hoče na našo pamet grešiti, da bi nas v svoj smoter porabil.

Nje svit zažari, zavednost se povrne, um sodi in duh v pravo pot zavije. Kot pristne ljubezni je njena moč neizmerna; ona hodi vstrajno pot do cilja. Ne meneč se za ovíre, prebije železna vrata, razkroji jeklene lance, razdrobí pečine in prehití ptico čez hribe in dôli.

Njena hoja je lahka, njen korak gotov. — Ona ne pozna kes in sram, i nema temu vzroka. Ako tudi svoj smoter ne doseže, ni ji žal za trud, kajti bil je svetemu posvečen. Na potu ne vrača se nikdar; ona je stanovitna, če tudi je cilj (a težko se to zgodi) nedosežen.

Vtelesena je dobrohotnost, — in v tem obstoji njena svetost, njen blagoslov, vsa njena vrednost. — Kakor ptica pelikan, ki svoje mlade iz ljubezni z lastno krvjo krmi, daruje sama sebe, da drugemu pomaga. Sebičnost ji je neznaná. — Zato služi z yeseljem, vdanostjo in gorečnostjo. Kar dobrega stori, o tem niti ne misli. Dobrota njena je neskončna. Nikdar je toraj ne oponaša, nikdar se ne zanaša na vračilo, pa tudi ne pričakuje obresti. Kar stori, to stori iz gole, čiste dobrote.

Materijalizem ji je ostuden, ogiblje se ga, kakor strupénega gada. Sè srečnimi se rada veseli, a dobrote sreče ž njimi ne delí; sè žalostnimi plače, pa vse daruje, da vtolaži njih gorjé.

Prava ljubezen je lahko občutljiva in brezmejno pozorna. Kakor cvetka, ki se pred nežnim žarkom solnea skrrije, čuti že najlajšo željo tega, komur se je posvečila; — najnežniši dih jo zbudi in ona je pripravna posvečenemu služiti. Ne gleda nikdar na ovíre, ne izgovarja se, ne obotavlja se. Tu je in pomaga: delí, zdrávi, krepi, tolaži, — a ni zavedna, da drugemu in niti sebi ne služi.

Svoja dela ne obeša na velik zvon, ne pričakuje priznanja od svetá. Tiha in skromna je, ko vijolica, ki v skrivnem cveté, svoje lepote ne kaže in pri-

jetno voní. Ona ne pozna strasti, ne jeze. Kamor dojde, nese blagoslov sè sábo, napolni srca z upom in srečo. Pravi angelj miru je, ki vodi naša srca pravo pot in daje dejanju našemu svetost in dober vspeh. Temu angelju priporočamo se v zmotnjavi, in on nam pomaga, njega kličemo, kedar smo v nesreči, in on se nam glási, njega se oklenemo, kedar smo na propadu obúpa, in on nas ne zapusti.

To je ljubezen edino prava. Taka goji naj se povsodi. To je uzor, po kojem naj hrepeni in teži vsak!

S takó gorečo in čisto ljubeznijo ljubi naj mladeneč mladenko, dekle mladenča, — mož ženo, prijatelj prijatelja, brat brata, sin očeta, oče sina, tovariš tovariša, bogati ubožnega, gospod podložnega, podložni gospoda, učitelj učenca, učenec učitelja, sploh človek človeka. — Taka ljubezen vlada naj med stanovi, v deželi in državi, spoji naj soróдне in nesorodne národe, zasadi naj se med vsa ljudstva. — Med nami rastla in cvela bode tedaj oljka miru in človeštvo bode srečno; kajti prispelo je

„V deželo, kjer ljubezen je kraljica,
Kjer sólza bledega ne móči lica.“

(Konec prih.)

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

Poglavje 3.

Kako se ima pisati?

To so pripomočki, katere dobivamo od zvenaj; izmed tistih pa, katere si moramo sami pripraviti, nam marljivo pisanje največ koristi, da-si nam pri-zadeva največ truda. Po pravici je imenoval M. Tulij¹⁾ to „najboljšega vzgoji-telja in učitelja zgovernosti“; s tem pa, da je položil v pogovorih o govorniku ta izrek v usta Lucija Krasa, je svoje mnenje z veljavnostjo onega združil. Tedaj je treba prav skrbno in prav mnogo pisati. Kajti kakor je precej globoko izorana zemlja bolj rodovitna za plod in rast rastlin: tako daje na-predek, ki ima globoke korenine, obilnejši sad učenja in ga bolj zanesljivo čuva. Kajti brez svesti takih vaj bode ona toliko hvaljena spretnost „brez pri-prave govoriti“ le prazno blebetavost in besede rodila, ki na ustnicah nastajajo. Ondi (v pisanju) so korenine, ondí podlaga, ondí zaklad, ki je tako rekòč v blagajnici²⁾ za največjo silo shranjen, odkoder se jemlje za nepričakovane slučaje, ako razmere zahtevajo. Pripravljajmo si pred vsem móči, ki so težav-nosti bojov kos in zbog rabe ne oslabijo. Kajti zakon narave je tak, da nič

¹⁾ O govorniku I, 33, 150; 60, 257. Glavni osebi v tem Ciceronovem delu sta L. Licinij Kras (rojen 140., umrl 91. pr. Kr.) in M. Antonij, ded triumvira Antonija, (rojen 143., umrl 87. pr. Kr.)

²⁾ Kvint. namiguje na del državnega zaklada rimskega, kjer se je shranjeval denar za največjo silo. (Caes. d. b. c. I, 14. Liv. 27, 10.)

vrlega naglo ne nastane in pred najlepše naloge je postavljen trud¹⁾; saj je narava tudi pogoj narojenja tako uredila, da večje živali dalje v maternem telesu bivajo. —

Pa ker je vprašanje dvojno, kako in kaj naj se ponajvečkrat piše, hočem se tudi v razpravi tega reda držati. Iz prva naj se celo počasi, samo da natančno piše; iščimo najboljše in ne veselimo se takoj vsega, kar nam se ponuja, presoajamo najdeno stvarino in razporedimo odobreno. Misli in izraze je namreč treba izbirati in vrednost posameznih presoajati. Nato naj sledi pravo besedostavje in naj se preiskuje ritem (blagoglasje); vsaka beseda naj ne obdrži onega mesta, na katerem se je pokazala. Da pa to precej natančno izvršimo, ima se naposled pisano večkrat ponoviti. Kajti vrh tega, da se na tak način sledeče s predidocim bolje veže si tudi gorečnost mišljenja, ki se zbog ovire pisanja ohladi, dobi novih močij ter se kakor v drugokrat zaleti po taistem prostoru; in to vidimo pri tekmi skakanja, da se skakači iz precejšnje daljave zaženó in do onega prostora v teku hité, kjer se skače; kakor pri metanju puščič roke nazaj potegnemo in hoteči puščico sprožiti tetivo na loku nazaj napnemo. V časih pa, ako ugoden veter piše, je treba jadрати, da nas le ta popustljivost ne vara. Kajti vse naše misli nam dopadajo v začetku; drugače jih še ne bi napisali. Presojajmo je tedaj in zadržujmo prevarljivo hitrost. Tako je bajé Salustij pisal in njegov trud je brezdvomno očividni tudi iz dela samega. Varij poroča, da je tudi Vergilij prav malo verzov na dan zložil. A drugače je ravnati govorniku. Zatorej priporočam to počasnost in skrbnost za početek vaj. Kajti prvič je zahtevati in se tega držati, da kolikor mogoče dobro pišemo; naglost si z vajo pridobimo. Polagoma bodo misli laže prihajale, prikladne besede se ponujale in besedostavje sledilo, konečno bode vsaka stvar svojo službo opravljala, kakor dobro odgojeni posli. Glavno pravilo se takóle glasi: z naglim pisanjem si ne pridobiš vrle pisave; ako boš pa vrlo pisal, se boš naglo pisati navadil. Pa baš tedaj, kedar si ono spretnost pridobimo, je treba prenehati, paziti in dirjajoče konje brzdati; to pa ne bo toliko oviralo, kakor znova vzdubujalo. Kajti jaz ne menim, da naj bi bili oni, ki so si nekoliko spretnosti v pisavi pridobili, primorani v nepotrebno kazni sami sebe grajati. Kajti kako bi mogel braniteljski posel dobro opravljati oni, ki v posameznih delih govora obtiči? Nahajajo se taki ljudje, kojim nič ne vgaja; oni želijo vse izpremeniti, vse drugače povedati, nego jim na misel pride; malo si zaupajo in svoji nadarjenosti prav slabo služijo, oni ki zmatrajo za marljivost, ako si pisanje obtežijo. Tudi ni lahko povedati, kateri izmed njih po mojem mnenju večjo napako naredijo, ali tisti, katerim vse ugaja, ali oni, katerim nič. Celo nadarjenim mladeničem se dostikrat pripeti, da jih trud uniči in da zbog prevelikega poželenja dobro govoriti celo obmolčijo. Pri tej priliki se spominjam, da mi je Julij Sekund, znan moj sodobnik in od mene iskreno ljubljen, mož čudovite zgovornosti, pa prevelike natančnosti, povedal, kaj mu je bil stric rekel. To je bil Julij Flor, prvak galskih govornikov, — ker je samo tamkaj svojo umetnost rabil — sploh vrl govornik in takih sorodnikov vreden. Ko je bil ta Sekunda, ki je še šolo obiskoval, enkrat žalostnega videl:

¹⁾ V oziru misli primeri Hexjod. *ἔργα* v. 289: τῆς ἀρετῆς ἰδρωτὰ θεοὶ προπάραιθεν ἔθγχαν.

ga je vprašal, zakaj da je celo tako resnobno nagrbančil? Mladenič pa mu je odkritosrčno povedal, da je vže tretji dan, ko ne more, da si silno trudeč se, nobenega uvoda najti za stvarino mu v izdelovanje predloženo; odtodi izhaja ne le sedanja bolečina, ampak posebno obupanje za prihodnost. Na to je rekel Flor na smeh držeč se: „Hočeš li bolje govoriti nego moreš?“ Tedaj je stvar tako-le: gledati je na to, da kolikor mogoče dobro govorimo, vendar po možnosti. Kajti v prospeh je potrebna vnetost ne pa nevolja. Da bi pa več nalog precej naglo izgotovili, nam ne bo samo vaja pripomogla — ki je brezdvomno važna — ampak posebno pametno postopanje: ako ne bodemo na stol nazaj naslonjeni, v strop gledaje in sam seboj mrmraje čakali, kaj da nam vtegne na pamet priti, ampak ako bomo pazili, kaj da stvar zahteva, kaj je osebi primerno, kakošne da so časovne razmere, kako je dušno razpoloženje sodnikovo, in se tako k pisanju spravili, kakor se ljudem spodobi. Tako nam začetek in sledéče narava sama propisuje. Kajti premnoge stvari so določene in nam stopijo pred oči, ako ne mižimo; zatorej neolikanci in kmeti ne poprašujejo dolgo, s čim da bi začeli; tem bolje pa je sramotno, ako učenjaki stvari otežijo. Tedaj naj nikdo ne misli, da je to, kar skrito tiči, najboljšo; drugače bi morali obmolkniti, ako bi mislili, da smemo le to povedati, česar nismo našli. Tej nasprotno napako napravljajo oni, ki iz prva stvarino prav površno preleté in gorečnosti in navdušenosti vdani brez priprave popišejo; to imenujejo „silva“¹⁾. Potem pa ponavljajo in sestavljajo, kar so bili površno napisali; besede in ritem se sicer popravijo, a površnost ostane v nepremišljeno sklopljenih mislih. Tedaj bodi bolj prav takoj v začetku natančno postopati in iz prva delo tako osnovati, da bode sicer treba piliti, ne pa znova pričeti. V časih pa se bomo udali dušnim razpoloženjem, katerih ogenj navažno več zamore nego marljivost.

Iz moje obsodbe onih, ki so v pisanju zanikerni, je razvidno moje mnenje o tako zelo priljubljenem narekovanju. Naj si namreč kdo še tako naglo piše, ga vendar v mišljenju zadržuje njegova roka, ki ne more dohajati hitrosti mišljenja; oni pa, kateremu narekujemo, hiti in mi se včasih sramujemo dvojiti ali prenehati ali kaj izpremeniti boječ se tako rekoč sovedca naše nemoči. Tako se zgodi, da ne samo nerodni in nepremišljeni ampak včasih neprimerni izrazi iz ust uidejo, če le na zvezo mislij pazimo, kateri izrazi ne dosegajo niti marljivosti pisarja niti živahnosti narekovalca. Ako nas je pa pisar sam pri pisanju precej počasen ali nezanesljiv v čitanju tako rekoč zadrževal: se tek ovira in vsa pazljivost zbranega duha se pohabi sè spodtikanjem in včasih tudi z nevoljo. Dalje so ona telesna kretanja, ki so nasledki hudega dušnega razburjenja in ki sama duh nekoliko vznemirjajo — n. pr. z roko mahati, obraz zakremžiti, biti se včasih ob prsa in strani in kar še Perzij²⁾ biča označuje površno pisavo:

„On ne bje ob polt, ne diši po zgrizenih nohtih“ — celo smešna, ako nismo sami. Naposled, da naj važnejšo stvar enkrat za vselej povem, ni mogoče samemu biti pri narekovanju. Saj mi bo vsak pritrdil, da kraj brez prič in velika tihota pišočim najbolj ugajata. Vendar ne smemo takoj onim verjeti, ki menijo, da so v to svrhu najbolj pripravi logi in gozdi, ker vzbujata milo

¹⁾ Silva znači neuredjeno in nezdelano stvarino in je prestava grške besede ὕλη.

²⁾ Sat. I, 106.

nebó in prijetna okolica vzvišene misli in yrlo navdušenost. Vsaj meni se dozdeva, da ima taka samota več prijetnosti nego vzpodbudnosti za učenje. In baš ta prijetnost neizogibno odvrča pazljivost od ukazane naloge. Kajti duh se ne more vestno ob enem v mnogo stvari globoko zamisliti, in kamor koli se ozre, neha paziti na predloženo stvar. Prijetnost gozdov, mimo tekočo reke, v vejah dreves pihlajoča sapa, ptičje petje, da celo prosti razgled po okolici zanima; torej menim, da te zabave mišljenje bolj ovirajo nego napenjajo. Bolje je storil Demosten,¹⁾ ki se je v neki kleti skrit učil, iz katere se ni nobeden glas slišal, in iz katere ni mogel nikamor gledati, da ne bi oči zapeljale duha misliti na kaj drugega. Torej bi nas utegnila, ako po noči delamo, najbolj motenja varovati nočna tihota, zaklenjena soba in ena luč. Pa kakor pri vsakem načinu učenja tako je zlasti pri tem neizogibno potrebno dobro zdravje in, kar to najbolj pospešuje, zmernost, kadar porabljamo od narave same za pokoj in oddih dani čas v najtežavnejše delo. Vendar se ne sme za to več časa porabiti kakor ta, ki nam od potrebnega spanja ostane. Kajti trudnost škoduje marljivosti pisanja in, ako ni drugih opravkov, zadostuje dan, z opravlki preobloženi pa morajo po noči delati. Sicer je pa delanje po noči, ako zdravi in čili začnemo, način samote.

A želeli je sicer tihote, samote in odvodi prostega duha, vendar nam se vselej ne posreči dobiti jih, tedaj ne smemo takoj, ko kaj zašumi, pisalnega orodja zavreči in dan kot izgubljen obžalovati; marveč je treba takim zaprekam v bran staviti se in se z vajo tako utrditi, da pazljivost duha vse zapreke premaga; ako jo vso na nalogo samo obrneš, ne bode nič duha motilo, kar koli se očem ali ušesom vsiljuje. Saj povzroči dostikrat celo slučajna zamišljenost, da srečajočih ne vidimo in iz pota zajdemo; ali ne dosežemo taistega ako si to celo namenimo? Zapeljivosti k lenobi se ne smemo udati. Kajti ako bi mislili, da smemo le tedaj učiti se, kedar smo okrepečani, veseli in prosti vseh drugih skrbi; bi vsakokrat kak izgovor za prizanašanje našli. Tedaj naj se duh sam v samoto umakne, kedar smo v druhalih, na potovanju, celo pri pojedinah. Ako dele predavanja, katere napišemo, le v samotni sobi najti moremo, kaj se bode pa potem zgodilo, kedar bo treba na sredi trga, med tolikimi okoli se vršečimi sodnijskimi obravnavami, med prepirom in tudi slučajnim krikom takoj nepretrgan govor držati? Zatorej je taisti Demosten, ki je samoto toliko ljubil, na morskem obrežju, kamor so valovi sè strašnim šumenjem vdarjali, deklamuje se vadal prenašati hrup zbranega ljudstva.

Pa tudi nekih manj važnih stvari (pri učenju je vsaka malenkost važna) ne smem zamolčati: najbolje je na povoščene table pisati, ker se na njih najlažje briše; ako ne zahteva morda kratkovidnost očij pergamenta, ki sicer vid podpira, pa zbog pogostnega namakanja peresa roko zadržuje in gorečnost mišljenja ovira. Pa pri obeh načinih pisanja je treba nasprotno stran tabel prazno pustiti, kjer je dosti prostora za dodatke. Kajti včasih povzročuje premajhen prostor zanikrnost v popravljanju ali pa se vtegne vsaj prejšno z novimi pristavki zмести. Potem naj ne bodo povoščene table preširoke; izkušnja me namreč uči, da je v drugem oziru marljiv mladenič predolge govore držal, ker jih je

¹⁾ Po znani povesti pri Plut. Dem. cap. 7.

meril po številu vrst in ta napaka, ki se ni dala s pogostnim opominjevanjem popraviti, bila je odpravljena po izpremenjenih tablah. Dalje mora prazen prostor biti, na katerem se one misli zabeležijo, ki se pišočim izvenredno rojijo, t. j. ki druge točke zadevajo kakor one, katere razpravljamo. Včasih namreč naletimo na najboljše misli, katerih ne smemo vplesti, pa tudi ne odložiti, ker se ali pogubijo ali one, ki jih pamtijo, od drugega mišljenja odvrnejo; zato je je najbolje, če se shranijo.

(Dalje prih.)

Književna poročila.

„Matične“ knjige. Že večkrat se je reklo, in tudi mi smo v svojih poročilih že mnogokrat povdarjali, kako potrebno je, da krene „Slov. matica“, ako se hoče med našim ljudstvom bolj udomačiti, na drugo pot, nego je dosihdob hodila. Nekaj časa izdaval je „Matica“ z večinoma le knjige, v katerih se je razpravljala tvarina, ki je znana in pristopna le redkim učenjakom. Nasledek temu je bil, da knjig niti niso čitali vsi omikanci, toliko manj pa še ljudstvo, kojemu so bile popolnoma neumljive. Celo naravno je toraj, da se je slovensko občinstvo vedno manje zanimalo za ta naš slovstveni zavod in da se je toraj tudi število udov krčilo od leta do leta. Prav so toraj storili tisti slov. rodoljubi, ki so po raznih časopisih povzdignili svoj glas, rekši, da mora „Matica“ ako hoče našemu ljudstvu koristiti, ter sama sebe ohraniti krepko in čvrsto, popustiti ozko svoježnanstveno stališče, ter se v svojih knjigah ozirati zlasti na srednje omikani stan, kateri je, kakor drugod, tako tudi pri nas precejštevilen. Kar je „družba sv. Mohora“ priprostemu ljudstvu, to bodi „Matica“ omikanim Slovincem. Tako bode pa tudi med ljudstvom našla več zaslombe in podpore in lahko ji bode izvrševati svoj veliki namen, da širi omiko in znanstvo med srednjim stanom. Umé se pa samo po sebi, da poleg tega lahko goji tudi strogo znanstvo.

Prav veseli nas, da je letos „Matica“ tako dobro pogodila na vse strani. Matični udje so letos prijeli četvero knjig, ki obsegajo okolu 60 tiskanih pol, in vse to za bore 2 fl.

Letopis za leto 1888 prinaša poleg navadnih društvenih poročil, več prav zanimivih spisov iz raznih strok človeške véde. V knjigi „Slovenci in leto 1848“ pa nam učeni g. prof. Apih prav zanimivo opisuje dogodke osodepolnega 1848. l. Kolikor se le ti tičejo nas Slovencev. To je knjiga, katero bode gotovo z največjim veseljem čital vsak zaveden Slovenec, kajti nam prezanimivo opisuje, misli, dejanja in težnje tistih slov. rodoljubov, ki so l. 1848. prvi ohrnili pozornost na nas Slovence, ter se začeli z vso odločnostjo in največjo navdušenostjo boriti in potoegovati za pravice toliko prezrenega slov. naroda. Ta knjiga ostane za vse čase pravi „reportorij“ slov. zgodovine. Vsi dogodki slikajo se kaj zanimivo in v lepem jeziku in ni dvomiti, da bode knjigo razumel vsak le količkaj omikan Slovenec. Želeti bi pa tudi bilo, da bi se iz te knjige sedajni Slovenci napili tistega pravega in čistega rodoljubja, ki tako veličastno diči nekatere naših boriteljev v l. 1848.

Ako so prvi dve knjigi bolj znanstveni, so drugi dve namenjeni zabav, in kratkočasju. Zabavna knjiga prinaša nam „Erjavčevih zbranih spisov“ i I. del. Kaj je bil Erjavce vsem Slovincem, in kako je znal pisati, to ve vsakotori. Njegov zdrav humor, njegovo živo pripovedovanje, iz katerega veje neka čudovita ljubkost in pa lepota njegovega jezika, to so lastnosti, vsled katerih se je Erjavce našemu ljudstvu tako močno prikupil in „Matica“ je gotovo

slov. občinstvu kaj močno vstregla, da je sklenola Erjavčev-a dela podati v celoti slovenskemu ljudstvu. Kot štrto knjigo prijeli smo povest „Prihajač“, katero je spisal g. Dolinar. Kdo je ta Dolinar tega ne vemo, želimo pa, da bi nas on, ki vé tako lepo pripovedovati, ter tako izvrstno slikati domače naše življenje in naše značaje, še večkrat z enako pripovedjo razveselil; hvaležen mu bode zato ves slov. narod. Le samomor „Sršenov“ se nam prav ne dopade; našemu pravnemu čutu bi se dosti bolj zadostilo, ako bi bil prišel on pravici v roke ter od nje prijel svojo zaslužen kaznen. Sploh smo za samomore mi Slovenci vse premalo romantični, zato pa tudi mislimo, da bode bolje, ako se jih naši pisatelji kolikor mogoče ogibljejo.

Kakor smo se toraj letošnjih matičnih knjig prav oveselili, tako nas pa vendar imenik matičnih udov nikakor ne more vzadostiti, kajti ta prejasno priča, da Slovenci za ta prepotrebni slovstveni zavod nimajo pravega srca. Koliko rodoljubov je še pri nas, kojih imena zastoj iščeš v matičnem imeniku. Koliko je čitalnic in bralnih društev, ki ne dobivajo matičnih knjig, da-si je njih glavni namen po dobrih knjigah širiti med narodom domoljubje in potrebne znanosti. Ja našli smo celo dva slovenska trga na spodnjem Štírskem, ki oba slovita kot vrlo narodna, (sv. Jur ob južni železnici pa Mozirje), pa zamoreta le vsak samo po 2 uda, kojih pa še eden zunaj trga prebiva. Vzrok tej žalostnej prikazni je pa gotovo tudi ta, kar manjka med nami agitacije za „Matico“. Že to je dosti žalostno, da ima „Matica“ na celem spodnjem Štírskem samo 30 poverjenikov, kar je vse premalo. Prva skrb matičnemu odboru bodi toraj, da postavi, nalik družbi sv. Mohora, v vsaki župniji svojega poverjenika.

Nadalje pa tudi zapazimo, da dragi nam bratje Hrvati in drugi slov. narodi naš zavod vse premalo podpirajo. Gotovo je, da se mi Slovenci mnogo bolj brigamo za slovstvo drugih slovanskih narodov, kakor pa le-ti za naše slovstveno delovanje. Knjige „Matice hrvatske“ nahajajo se pri nas celo v priprostitih kmetskih hišah, na Hrvatskem pa ima naša „Matica“ komaj 70 udov in še od teh je mnogo Slovencev, ki na Hrvatskem službujejo. Mi bratom Hrvatom prav iz srea privoščimo njihovo bolj razvito slovstvo in jih tudi radi podpiramo, vendar bi pa tudi želeli, da najdejo naši glasovi unkraj Sotle malo več odmeva. „V slogi je moč“ naj ne velja le nam Slovincem, ampak tudi drugim slov. narodom; le če bodedo naša podjetja medsebojno podpirali, potem se bodedo tudi umeli in potem nam bode tudi sploh mogoče govoriti o slov. vzajemnosti; brez tega pa je vse govoričenje o njej prazno in brez vse zmisli!

„Družba sv. Mohora“ podala je letos svojim udom šestero knjig in sicer „Koledar za leto 1889“; Tomaža Kempčana „Hodi za Kristusom“; „Pravnika“ V. in zadnji zvezek; „Občne zgodovine“, 12. zvezek; „Življenje preblažene Device Marije in sv. Jožefa“, VII. snopič in pa „Slov. večernic“ 42. zvezek.

Kakor zadnja leta, tako je tudi letos prinesel koledar kaj lepo povest, katero je spisalo spretno dr. Vošnjak-ovo pero. Povest „Obsojen“ in pa „Kako je stari Molek tatú iskal“, ste obe jako podučljivi, in mi bi samo želeli, da bi se našlo več takih pisateljev, ki vedó v tako lepi obliki učiti in svariti naše ljudstvo. Nadalje prinaša koledar več životopisov posebno zaslužnih, deloma še živih, deloma že pokojnih mož in nekatere drobnosti. Gledé poslednih rečemo toliko, da bi jih želeli nekoliko več v koledarju. Zlasti prav neradi pogrešamo narodopisnih in zemljepisnih črtic, ki so posebno v našem času prezanimive in koje toraj tudi objavljajo leto za letom vsi večji koledarji. Takih statističnih črtic bi pač ne bilo pretežavno nabrati, vsaj imamo dovolj profesorjev in drugih mož, ki bi to gotovo radovoljno storili, samo da se jim naznani le-ta odboroval želja. Tudi par dobrih smešnic bi koledarju kaj dobro došlo!

Pridjani imenik pa nam pové, da je imela družba v preteklem letu 41.552 udov, tedaj 6542 več nego predlanskem. Res velikaški je ta napredek!

Ko bi še živel ustanovitelj družbe, preblagi naš Slomšek, gotovo bi radostno vskliknil: „Bog, zahvalim se Ti, za obilni blagoslov, kojega si razlil nad mojim početjem“.

Tomaž Kempčan je znana knjiga, ki je tudi že v Slovenceh doživela več izdaj. S V. zvezkom „Pravnika“ se skločava ta prekoristna knjiga, ki bode marsikaterega podučila o naših pravnih razmerah. Zgodovine 12. zvezek nam opisuje prevrat, ki se je vršil ravno pred 100 leti na Francoskom. „Življenje preblažene Dev. Marije in sv. Jožefa VII. snopič opisuje božja pota in cerkve posvečene Dev. Mariji. Zakaj se niso vrstila nekatera dobro znana božja pota na Slovenskem, tega res ne vemo, mislimo pa, da bi njihovo opisovanje ravno tako zanimalo Slovence, kakor pa ono zelo oddaljenih cerkv v inozemskih narodih. Večernic 42. zvezek prinaša več spisov razne vrsti in vsebine. Gledé teh omenimo le toliko, da naši pisatelji le preradi pozabijo, kam pride večina družbinih knjig in kdo jih bode čital. Spise v knjigah naj umé vsak, ki le čitati zna, ja še več, umejo jih naj tudi tisti, ki niso vešč čitanja, temveč le poslušajo 10—12letnega učenca, ki jim po zimskih večerih knjige glasno prebira. Zato se nam ne zdi primerno, da se tako podrobno opisujejo tuje zemlje in narodi.

Ko imata vendar tudi naša zemlja in naš narod oba dovolj zanimivosti, spisi pa, kojih namen je v prvi vrsti, da podučujejo ljudstvo v raznih strokah človeškega znanstva, naj bodo kolikor mogoče priprosti in vsak si naj misli samo to, da bode spis bralo na tisoče ljudi, ki še o tej reči v celem svojem življenju ni trohice niso slišali.

Nadalje bi pa tudi želeli, da se v družbinih spisih opusté vsi neosnovani, ali vsaj nepotrební napadi že na ta ali oni stan v nas;*) kakor ima vsaka reč svojo dobro in slabo stran, tako ga tudi pri nas ni stanú, ki bi poleg svojih slabosti ne imel tudi dosti vrlin in zaslug za naš narod. Ako že koga tako sree teži, da hoče dati breo temu ali unemu, tedaj naj to stori v drugih listih, kojih se ja dandanes ne manjka; družba sv. Mohora pa bodi v tem oziru vsakemu nepristopna, kajti jo vsi enako cenimo in spoštujemo in vsi ji želimo največjega vspeha, ker smo vsi o njenej neizmernej važnosti popolnoma prepričani.

Ker se ravno sedaj vrši nabira udov za letošnje leto, zato svoje sostanovnike prav lepo prosimo, da družbo priporočajo pri vsaki priliki, zlasti tudi v šoli tistim učencem, ki so na potu v življenje. Kakor je slov. učiteljstvo storilo to svojo dolžnost druga leta, tako jo stori gotovo tudi letos. Družbi pa iz celega srca želimo tolikega vspeha in napredka, kakor ga je imela v minolih letih!

Postojinsko okrajno glavarstvo. Zemljepisni in zgodovinski opis. Spisali in izdali učitelji v okraji. Knjigi pridejan je zemljevid Postojinskega okr. glav. V Postojini. Založil in tiskal R. Šeber 1889. — To je naslov ravnokar nam došli novi knjigi — plodu učiteljske marljivosti, ki je zagledala beli svet „v proslavo 40-letnega vladanja Njegovega Velikanstva, da se ovenča blagovito dejanje Najzviščenega vladarja z zelenimi spominskimi listi, na zgodovinskih tleh Postojinskega okraja — mile kranjske domovine naše — nabranimi.“

V knjigi se opisujejo posamezne šolske občine v zemljepisnem in zgodovinskem obziru in kar posebno odobravamo, jemlje se ozir tudi na Fauno in Floro okraja. Kot dodatek ima knjiga — obsežna 238 str. velike 8° — „I. Entomologijo in II. Floro“ po nadučitelju gospodu Pavlu Kavčič-u kaj marljivo sestavljeno in „Statistični pregled okr. glavarstva“ ter kakor že gorej omenjeno, zemljevid Postojinskega okraja, katerega je prav lično narisal učitelj gospod Dragotin Česnik.

*) Primeri Dopis „Od nekad“, v št. 22. l. „Pop.“

Knjiga je vsega priporočila vredna in ne dvomimo, da bode dosegla svoj namen, kojega so označili izdajatelji s temi-le besedami: „Naj zaneti vsebina te knjižice nam vsem zavest, da imamo dolžnost, svoj rojstni kraj, svojo materino deželo, svojo veliko domovino — Avstrijo — in Najviši vladarski nje Habsburški staroslavni cesarski rod ljubiti, vse žive dni v sreč in v spominu ohraniti, da imamo ponosni biti na čast in zvestobo slovenskega naroda, tesno zvezanega v sijajnem zgodovinskem značaju njegovem, staroslavno avstrijsko domovino našo.“

Zunajna oblika je prav čedna in dela tiskarju — založniku vso čast. Dobiva se pri založniku mehko vezana po 85 kr., trdo v platno vezana pa po 1 fl. 15 kr. iztis; po pošti 10 kr. več.

Poročilo

o pošiljativah za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“
Pedagogičskega društva v Krškem.

(Dalje.)*

Ocene.

Te knjige so že slovenskemu svetu zadosti znane, zato jih najtopleje priporočamo in se nadejamo, da ga ne bode slovenskega razumnika, ki bi bil brez katere izmed teh knjig. Pred vsem pa želimo, da pristopijo tudi vsi slovenski učitelji Matici Slovenski, katera zastopa vse slovensko razumništvo. Zato je pač žalostno slišati, kako malo udov šteje Matica v tem ali onem kraju; še žalostnejše pa je, da se nahaja tako malo učiteljev — razumnikov med njenimi udi. Naj se torej tudi v tem oziru v bodoče obrne na bolje. G.

Normalno držanje peresa, stenska slika v velikosti 68:46cm. Načrtal K. Salus. Založil Karol Jansky v Taboru na Českem.

Znano je, kako težko je v šoli otroke privaditi, da pravilno držé pero. Vedno in vedno je treba otroke opominjati in jim kazati, kako in katere prste naj stegnejo, kako naj leži pero itd. To utruja učitelja. Zgoraj navedena slika pa nam predčuje dovolj veliko roko in pero v normalni legi in s pravilno stegenimi prsti. Učitelju ni treba drugega, nego otroke opozoriti na sliko in dosegel je več, nego z obilnim govorjenjem. Zlasti je potreba na večrazrednicah, da se ravnaajo otroci vseh razredov po jednom in istem predpisu. Bodi torej toplo priporočena. Cena jej je 40 kr.; na platnu, lakov. in s palic. 1 gld. G.

Melanin se zove barva, iz katere se dela dobro črnilo. Dobi se pri Leopoldu Müllerju, fabrikantu kemijskih barv v Berlinu (N. Papel-Alle 12 u. 13.) Stane 3kg (za Avstrijo) 10 gld. 25 kr. (Kdor jo toliko naroči, dobi pa tudi za 1 liter rudeče tinte rudečega melanina). Manj kakor $\frac{1}{2}$ kg se pa ne more naročiti. Nam je poslal (in pošlje vsakemu na ogled) samo 40gr prahu, pa smo naredili iz tega prahu 1 liter dobre tinte. Dotični prah smo vlili v 1 liter vrele vode, malo mešali, pa v 5 minutah je bilo gotovo dobro črnilo, ki se je dolgo držalo. Poskusite!

Fran Mehlhose, drogerist (kem. tehn. laboratorij) v Ašnu na Českem, poslal nam je a) 1 steklenico prevleke za šolske table, b) 1 steklenico rudečega barvila za šolske table in c) 1 steklenico črnilnega izlečka (Extract) za napravo kopirnega, pisarniškega in šolskega črnila.

Prevleka za šolske table se odhkuje od vseh prejšnjih metod, po katerih so se premazovale table z raznimi barvili; ta prevleka je črna in se ne blešči, traje dolgo in je mnogo cenejša od drugih, kajti za 1m² velja tvarina le 40 kr.

*) Glej št. 2. stran 29.

Dobiva se v steklenicah za 3, 6, 9, 12^m. Posebna prednost te prevleke je tudi ta, da se tabla lahko in hitro namaže. V 10 minutah more jo vsakdo sam namazati in čez daljnih 10 minut se tabla že lahko rabi. Navod o tem sledi vsaki pošiljatvi. Priporočamo jo torej kakor tudi rudeče barvilo vsem učiteljem, krajnim šolskim svetom itd., katerim je do cenene, trajne in zdrave prevleke.

Črnilni izleček je kaj praktična priprava za prav dobro in zelo črno tinto. Da se napravi prav dobro kopirno črnilno, vzame se ta izleček ter se pomeša z 6—8 deli dežnice ali rečnice, katere pa ni treba zavreti ali segreti. Za pisarniško in šolsko črnilo se vzame 8—10 ali 12 delov vode, v katero se pomeša izleček, in dobi se izvrstna črna tinta. 1^{kg} tega izlečka velja 1 gld. 40 kr. G.

A. Burgstaller v Kirchbergu a. Wagr. je razstavil esenco za vijoletno tinto. Cena 10 litrov — 1 gld. 60 kr., 5 litrov — 1 gld. do 1 gld. 15 kr. Manj kot 5 litrov se ne pošilja.

Poskusili smo to esenco in dobili prav dobro vijoletno tinto, ki gre lahko od peresa, posuši se hitro in ostane trajno; tudi se ne sesede in ne pokvari peresa.

Vzame se rečnica ali deževnica, v katero se vlije primerna množina esence. Za šolsko rabo bi znalo samo to ovirati, ker je vijioletna, vendar nas ne more to motiti, da ne bi jo priporočali prav toplo. G.

J. L. Kobler v Pragi je poslal: Seznam knji, hudebnih a děl uměleckých. 1861—1884.

Ta česka zaloga ima jako bogato izbiro knjig, zlasti pa godbenih del, zato jo priporočamo vsem, ki potrebujejo takega blaga. G.

Dopisi.

Ptujska okolica. V četrtek, 14. dne t. m. se je vršila v starodavnem Ptujju kaj redka svečanost. Prečastiti gosp. c. kr. okr. glavar je namreč ta dan Nestorju učiteljev ptujškega šolsk. okraja, gosp. Karolu Schweigelju slovesno obesil od presvitl. cesarja mu podeljeni zlati križec na zaslužne prsi.

Vže precej zgodaj zapazil si lahko po sicer mirnem mestu neko živahnije gibanje in zlasti od vseh vetrov prihajajoče mnogobrojno učiteljstvo, ki se je okolu 10. ure zbiralo pri praznično okinčani okoliški šoli, raz katere so plapotale dve cesarski in po jedna štajerska in avstrijska zastave in kjer je čakalo vže poleg zbrane šolske mladeži tudi še mnogo naroda, ti je naznanjalo, da se vtegne vršiti kaka šolska slovesnost. Kmalo po 10. uri se je podala zbrana množica v cerkev oo. minoritov, na čelu šolska mladež in gostje, potem v vozih: a) g. slavljenec sè svojo nečakinjo in b) c. kr. okr. glavar s c. kr. okr. šolskim nadzornikom. Med gosti zapazili smo skoraj vse učitelje domačega šolskega okraja. Iz sosednih okrajev bili pa so navzóci: Gg. Josip Horvat, Janko Karba in Fr. Schneider kot zastopniki ljutom. uč. društva; gosp. Miha Nerat, „Pop.“ urednik, kot zastopnik društva za mariborsko okolico in gg. Porekar Anton in J. Jurska kot zastopnika ormoškega uč. društva. Razun teh še tudi gg. Ferdo Rauschl iz Ormoža, Ivan Kosi od sv. Lenarta in g. France Ranner in Poličan.

Slovesno sv. mešo celebraval je guardijan, č. gospod Benko Hrtiš, kateremu so asistovali č. gg. o. Stanko Prus, o. Kourad Stazinski (oba kateheta) in g. Jakob Kolednik, župnik v Hajdinu. Učitelji pa so zapeli pod vodstvom g. Dragotina Zupančič-a Miklošič-ero mašo.

Po dokončani službi Božji vrnili smo se v istem redu zopet v okoliško šolo, kjer smo se zbrali v okusno okrašeni šolski izbi drugega razreda, katere pa je žal nedostajala sprejeti vse občinstvo, ki je želelo biti priča redkemn odlikovanju priljubljenega učitelja, ki šteje 4 kolena svojim učencem. Le uradnim zastopnikom, učencem pevcem, učiteljem in boljše odličnim gostom bil je privoščен vstop v „svetišče“. Svečanost pa se je vršila tako-le:

Najprej zapeli so otroci iz jasnih grl kaj lepo pesen „Ljubezen do domovine“. Na to nastopil je g. okrajni glavar, ter v jedrnatih potezah naslikal zasluge g. slavljenca, za katere ga je presvitli cesar odlikoval. Zatem poudarja, da ravno isti prevzvišeni vladar žaluje sedaj nad krsto svojega edinega sina in prestolonaslednika, ter želi slednjič, naj mu da Najvišji toliko moči, da bo ta težki udarec možen prenesti. S trikratnim „živijo“ presvitlemu cesarju končal je svoj govor, ko je pripel g. slavljenca zlati križec na zaslužne prsi in mu prvi čestital, na kar so zapeli otroci cesarsko pesen.

Sedaj zahvalil se je g. odlikovaneec g. okrajnemu glavarju, proseč ga, naj predloži najvišjemu cesarskemu prestolu njegovo pristrčno zahvalo. Še več je hotel govoriti, pa starček bil je tako ginjen, da so ga solze polile, ter mu govor zaprle. Nemo stisnil je g. glavarju roko.

Za njim govoril je g. okrajni šol. nadzornik, povdarjajoč, da ravno učitelji vedo ceniti kaj je človek prestal in koliko zaslug si pridobil, če je požiral 54 let šolski prah, na kar mu k zasluženemu odlikovanju v svojem in imenu učiteljstva srčno čestita.

Kot tretji govornik nastopi nadučitelj okoliške šole, g. Ivan Kavkler, da razloži tudi z domačimi besedami zbranemu ljudstvu in otrokom pomen slavnosti. Evo doslovno njegov govor.

„Častita družba! Preblagi gospod Schweigl!

Ni danes prvikrat, ko se je toliko čestilcev in čestilk, učiteljev, tovarišev, znancev in prijateljev zbralo okoli Vas; ni danes prvikrat, ko se z Vami veselijo mladina in prebivalci iz župnije sv. Petra in Pavla v Ptuj. — Že pred dobrimi 14 leti, ko ste 14. septembra 1874. leta obhajali 40-letnico svojega učiteljstva, ste se lahko prepričali, kako Vas vse ljubi in spoštuje, kako so Vam hvaležni župljani župnije sv. Petra in Pavla, za vse zlate nauke in neprecenljive zaklade, katere ste jim zasejali v njihova srea. Kot majhen znak hvaležnosti in ljubezni Vam je takratni krajni šol. svet, na čelu mu preblagi g. Raisp, ki nas je tudi danes s svojo navzočnostjo počastil, srebrno omizno orodje podaril. Gotovo so Vam takrat vsi pričujoči čestilci iz dna svojega srea želeli, da bi Vas Vsemogočni še mnogo, mnogo let ohranil in obvaroval!

In glejte! Previdnost božja Vam je bila mila, dodali ste svojim 40 letom še 14 let. Ko so Vas lanskega leta vsled prebitke izgube Vaše soproge jele telesne moči zapaščati, in ker ste sami izprevideli, da nimate več v svoji glavi iste jasnosti in vedrosti, katere je treba v trudopolnem pouku, in vzgoji mladine, podali ste se na lastno željo v pokoj. Pri tej priliki Vam je naš presv. cesar in vladar, kateri pač nobenega zasluženega moža v svojem velikem cesarstvu ne spregleda, podaril zlati križec za Vaše zasluge.

Ljubi g. Schweigl! Ta zlati križec, katerega Vam je ravnokar g. okrajni glavar na Vaše zaslužne prsi obesil, je pravo in vidno znamenje vseh onih križev in težav, ki ste jih prenašali in pretrpeli kot učitelj in odgojitelj skozi 54 let. Ta zlati križec Vas spominja na one tužne čase, ko ste 140—200 otrok v majhni, zaduhli, tesni sobi podučevali, a za svoj neizmeren trud še niti šolnine niste smeli pobirati; isto je vtikal vodja nemške šole v žep. Ta zlati križec ste si tudi zaslužili. Več kot pol stoletja, eno celo človeško življenje ste posvetili vse svoje najboljše duševne in telesne moči pouku in vzgoji mladine. Kdor učiteljevo delovanje le količkaj pozna, kdor vé, koliko angeljske potrpežljivosti mu je treba, kolikrat mora sam sebe zatajevati, ta se bo

pač čudil Vašej žilavosti, Vašej vstrajnosti. Vi ste v župniji sv. Petra in Pavla tri rodove učili, da celo štiri: stariše, otroke, vnuke in pravnuke. Ko ste 1840. leta prišli v našo župnijo kot učitelj, je bila faranom šola nekaj neznanega; komaj 40 otrok iz te ogromne župnije je obiskovalo čisto nemško mestno šolo. Zdaj, ko nas zapuščate, imamo v župniji dve lastni šoli, eno četirirazredno s tremi vsoporednicami v Ptujski okolici, eno dvorazredno v Dornavi. Prejeli ste 1840. leta 40 otrok, a zapustili ste svojim naslednikom okoli 1000 otrok, kar je tudi deloma Vaša zasluga.

Čestitam Vam torej iz dna svojega srca v imenu domače duhovščine, domačega učiteljstva, krajnega šol. sveta, vseh sedem občin, v imenu vseh starišev, k današnjemu odlikovanju, ter Vam želim, da bi Vam milostljivi oče nebeški večer Vašega življenja dal v miru uživati, da bi še mnogo, mnogo let s trudopolnim delom zaslužen zlati križec na svojih dičnih prsih nosili!

(Konec prih.)

Od Voglanje. (Tožni sestanek celj. uč. društva, 7. febr. 1889.)

Srce se krči o vsakokratnem spominu pretresljive smrti Njega Visokosti prestolonaslednika Rudolfa. Vzdih za vzdihom je kipel iz sre zvestih avstrijskih narodov za onim velikim sreem, ki je s toliko ljubeznijo v sebi zaklepalo milo mu Avstrijo. Tolažbe iskala si je naša velika domovina, a še večje tolažbe potreben je bil oče domovine — presvitli cesar. Domovina je trepetala, da hudi udarec umori Njega očetovsko srce; a vzdihli toliko sre, okrepili so je, da ni onemoglo. Žarna ljubezen avstrijskih narodov za nenadomestljivo srce, izvabila je presvitlemu cesarju iz prsij pristrčno zahvalo, ki jo more govoriti le oče svojim otrokom, zahvalo s takimi besedami, ki so res le — cesarske, ki kažejo veledušje habsburškega rodu v vsej širnosti. Neizrekljiv čut se mora pri teh besedah polastiti vsakega Avstrijana. — O tem turobnem času je moralo naše zadnje mesečno zborovanje umolkneti. Takoj o prvem shodu se sklene zborovanje zavoriti, ter poslati deputacijo k okrajnemu glavarju s prošnjo, do prestola presvitlega cesarja sporočiti sožalje našega društva in h krati celj. okoliške šole. — Dnevni red prihodnjemu zborovanju 7. marcija ostane prejšnji. Na mnogobrojni sestanek, dragi tovariši!

J. St.

Št. Jur v Slov. gor., 15. febr. 1889. Dragi „Popotnik“! Blagovoli po precej dolgem času zopet enkrat sprejeti poročilo iz osrčja Slovenskih gor, katero bodi svedok, da Št. Lenartsko učiteljsko društvo ni zaspalo, čeravno že leto in dan na tem mestu ni bilo nič čitati o njegovem doslej vendar prav živahnem delovanju.

Prva seja našega 18 udov broječega društva vršila se je letos 10. dan januarja v šolskem poslopju prijaznega trga sv. Trojice v Slov. gor. v prisotnosti deseterih društvenikov. — Pristrčno pozdravljajoč pri tej potovalni seji letos prvokrat zbrane sotrudnike otvori predsednik g. Jož. Moher zborovanje, želi vsem plodonosno novo leto, da bi zedinjeni in polni kolegijalnosti tudi še naprej delovali v našem delokrogu na propeh mladine, naroda in domovine naše.

Po prečitanju in odobrenju decembrovega zapisnika naznani g. predsednik, da je izišel 22. zvezek, šolskih postav, posebno podučljiv za učitelje glede nalezljivih bolezni pri šolski mladini ter predloži eden izvod na ogled; na željo navzočih prevzame on tudi skupno naročbo tega zvezka. Potem poroča o društvenem delovanju v pretečenem letu 1888, v katerem je imelo naše društvo 8 rednih in 1 izvanredno sejo; večinoma vse vršile so se z najboljšim vspehom, posebno pa se odlikujejo tri: prva priredjena meseca maja pri sv. Antonu v Slov. gor., druga meseca junija pri sv. Benediktu in tretja 17. sept. pri sv. Trojici; zadnja priredjena povodom proslave 40-letnega vladanja presvitlega cesarja, s slovesno sv. mešo.

Zarad pomanjkljivosti nekaterih točkov v pravilih našega društva vname se potem živahen razgovor ter se sprejme nastopni predlog g. Mavriča: Pre-

osnovanje pravil naj se na podlagi skušnje prilično v teku časa izvrši in se pravila še le potem dajo natisniti.

Sedaj pride na dnevni red volitev novega odbora s sledečim izidom: g. Jož. Mocher, predsednik; namestnik g. Mavrič; zapisnikarja gg. Vrabl in Čeh; blagajnik g. Rajšp. — Sprejme se tudi enoglasno predlog g. Mavrič-a, da naj se „Popotnik“, kot društveni list naroči, istotako na predlog g. Budna „Die Pädag. Zeitschrift“ s pristavkom, da se vsled tega število naročnikov na ta časopisa v tem okraju nikakor naj ne zmanjša. Ob enem se izvolita za ta dva časopisa po jeden poročevalec o delovanju našega društva. — H koncu se zahvali novoizvoljeni prvosednik g. Mocher navzočim za zopet skazano mu zupanje, katerega se hoče po najboljši možnosti vrednega storiti, če dobole tudi stranoma društvenikov potrebno podporo v sodelovanju, kakor doslej.

Pri drugi mesečni seji 7. dan febr. t. l. pri sv. Lenartu v Slov. goricah izreče g. predsednik po otvorjenju sožalje povodom nepričakovano naglo umrlega prestolo-naslednika cesarjeviča Rudolfa, vsled katerega osodepolnega udara, zadevši Najvišjo cesarsko hišo in ž njo vred vse narode avstro-ogerske samovlade, mora krvaveti srce v britki žalosti vsakemu zavednemu Avstrijcu — na kar vsi pričujoči globoko ganjeni vstanejo od svojih sedežev.

Zatem predstavi g. predsednik novopristopivšega uda g. Seyfrida od sv. Antona v Slov. gor. — Po zapisniku zadnje seje prečita se:

a) Potrjilo o sprejemu letnine za t. l., ki se je bila poslala Štaj. Učit. Zavezi.

b) Povabilo iz Ptuja k vdeležitvi slovesne dekoracije tamošnjega mnogozaslužnega umirovljenega naduč. g. Schweigl-na s zaslužnim križcem; v imenu društva odpošlje se mu čestitka.

c) G. Šulman od sv. Križa pošlje na ogled zavitke zelo priročne pri poslovanju šolskih vodstev, katerim priporoča si je nakupiti pri knjigotržcu Platzerju v Mariboru (100 komadov 60 kr.)

d) Gdč. Wut in g. Budna se pismeno opravičujeta zaradi bolezni; vsled tega se referat zadnjega „O zavarovanju učit. osebja pri uradniškem društvu“ preloži iz današnjega dnevnega reda na prihodnje zborovanje.

e) G. Budna pošlje 10 slik presv. cesarja in 10 cesarjeviča Rudolfa, da se med naročence razdelé.

Sedaj sledi predavanje g. J. Mocher-ja „O učiteljskih zborovanjih“, ki je v glavnih potezah sledeče vsebine:

1. Med udi naj ne vlada nesloga in razdvojenost, ki le tlači in razdira.
2. Predavanja naj bodo mnogovrstna, podučna in zanimiva, obsegajoča pravice in dolžnosti učiteljstva, namerjajoča nadaljno naobraževanje učit. osebja — tedaj najbolj pedagogično-didaktične vsebine. V ta namen naj bi si izvolili posamezni udi primerne theme že v začetku društvenega leta iz strok, ki so njim najljubše, katere naj bi redno naznanjali predsedništvu, da se na vsopred postavijo; po tem takim bi bile seje z duševno hrano dovolj preskrbljene, plodonosne in nedvomljivo tudi živahnejše ter zanimive, ako sledi takim razpravam tudi stvarno vnet razgovor.

3. Gojitev petja pri takih shodih je zelo priporočati; kajti vpliv blaglasnega petja na razvedrenje duha in blaženje sreča je sploh znan.

4. Neovrgljivo velike vrednosti je za taka društva „prašalna skrinjica“ se strogo tajnostjo prašajočega; po tem potu si marsikateri tovariš v zadregah lahko med svojci išče svéta in dobi rešena prašanja o šolskih zadevah po znamenem: Več oči več vidi, več glav več vé.

Govornik predlaga po končanej razpravi, da bi se naj v prihodnje zadnji 2 točki (3 in 4) pri naših sejah zopet, kakor nekda v vsopredu nahajali, kar se enoglasno sprejme.

Nasveti:

1. G. Rajšp želi, da pristopi gosp. Krajnc, od sv. Trojice kot zastopnik tukajšnjega učiteljstva pri okrajnem šolskem svetu našemu društvu in sicer iz sledečih razlogov: a) da sliši pri naših shodih težnje in želje učiteljstva, katere naj kot naš zastopnik na svojem mestu predlaga; b) da nam more poročati o ukrepanju okr. š. sveta v učiteljskih zadevah.

2. Prihodnja redna seja naj bo pri sv. Trojici 7. dan marcija t. l.

Oba predloga se sprejmeta in seja zaključí.

J. Č.

Iz Logaškega okraja, 18. februar. — Ni še preteklo leto, odkar se je ustanovilo pri nas prepotrebno „društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega“, a vže imamo zaznamovati jako lepih uspehov in zaslug, kojih si je to mlado društvo v tem kratkem času pridobilo. Pred par dnevi je poklonilo namreč svojim udom lično trdovezano knjižico „Popis slavnostij v Logaškem okraju 1888“,*) vsim šolskim knjižnicam celega okraja pa lepo število knjig, a v kratkem pa vsprejme zopet vsaka šola zbirko vrtnarskega orodja za obdelovanje šolskega vrta. Pričetek je torej vsestransko povoljen, in če bode naše učiteljstvo z drugim razumništvom vred tako dalje delovalo, pričakovati smemo še marsikaj v pozdigo našega še skoro v plenice povitega šolstva in sadjarstva. Ker se bode v pričetku meseca aprila pri občnem zboru v Cerknici zopet razgovarjalo in ukrepalo o važnih šolskih zadevah tega okraja, je pričakovati obile vdeležbe tudi od one strani, kamor še ni posijalo solnce prave stanovske zavednosti in društvene vzajemnosti. Na noge torej, tovariši, kajti časi so postali resni in resno naj bode tudi naše delovanje!

V preteklem letu smo čuli tudi o snovanju učiteljskih društev po drugih okrajih, a če se ne varamo, ostalo je le pri snovanju in do ustanovitve razen Postojnskega okraja ni prišlo. Ne vem kaj porekó naši tovariši iz sosednih dežel pri zaveznem zborovanju o velikonočnih počitnicah v Ljubljani, ko večina naših okrajev pri tem zborovanju niti zastopanih ne bo. Jaz mislim, da, kdor se ne spoštuje sam in kdor si sam pomagati noče, tudi ni vreden, da bi ga drugi spoštovali in mu do boljše prihodnosti pomagali. Na zdar! —k.

Novice in razne stvari.

[Sekcijski načelnik Hermann], ki ima v naučnem ministerstvu referat o ljudskih šolah, bode kakor se iz Dúnaja javlja, umirovljen. Na njegovo mesto bi potem nekda prišel minist. svetnik Rittner, nekdanji poljski poslanec.

[Nova iznajdba.] C. kr. profesor na učiteljišču v Kopru, g. Bellusich je iznašel nov stroj, ki si ga je dal privilegovati v Avstriji pod imenom „velocimeter“. Ta mali aparat s pomočjo elektrike natančno zaznamuje vsako pregibanje voza in točno beleži, ali voz stoji, ali se premiče in koliko časa; kaže tudi, koliko oseb in koliko časa se je posamezna vozila. Pri tem stroju ni treba človeške pomoči. Stroj bode posebno praktične vrednosti za gospodarje izvoščkov, ki bodo mogli kar na stroju čitati, koliko je voznik zaslužil.

[Vrtinec.] Pred kratkim razsajal je po Nebraski strašanski vihar „vrtinec“ ter napravil grozno škodo. Mej drugim podrl je v Omahi tudi šolo in učečo se mladino pokopal pod razvalinami. Večina ponesrečenih šolarjev našla je pri tej nepriliki svojo smrt.

[Jugoslovanska akademija vsprejela razpravo ljudskega učitelja.] Dne 29. dec. l. l. imel je filologijsko-historični razred jugosl. akad.

*) Delce bi tudi nas zanimalo, a nismo ga še dobili pred oči.

v Zagrebu svojo sejo, v kateri je bila vzprejeta razprava Dragutina Hire-a: „Jugozapadna visočina hrvatska u oro- i hidrografijskom pogledu“. — Drag. Hire je zelo marljiv pisatelj, ki je spisal vže mnogo spisov, osobito botaničnih. Nabral je tudi mnogo gradiva za hrvaški slovar ter zapisal dosti narodnih pesmi in drugega narodnega blaga. K najnovejšemu delu pa, ki je važen do-nesek za hrvaško geografijo, čestitamo mu od sreca!

[Znanje jezikov pri vladarjih.] Po poročilih angleških listov go-vori avstrijska cesarica mimo jezikov v avstro-ogerskej državi navadnih, še francoski, italijanski, angleški in španjski jezik. Od vseh sedanjih vladaric zna cesarica Elizabeta največ jezikov. Za njo sledi kraljica rumunska, izborna pisa-teljica, ki pravilno in čisto piše tri jezike in govori skoraj vse evropske je-zike. Nič manje v jezikih izobražena je tudi kraljica španjska, ki se uči sedaj nenavadno težkega boskiškega jezika. V vrsti vladarjev zavzema gledé jezikovne izobrazbe prvo mesto Franc Josip, po njem pa kralja italijanski in grški.

[Srednje šole v Cislitaviji.] V naši državni polovici je 172 gim-nazij, 85 realk. Nižjih gimnazij je 15. realk 20, nižjih realnih gimnazij 9. Višjih gimnazij je 129, višjih realk 69, višjih realnih gimnazij 19. Država vzdržuje 124 gimnazij in 54 realk, posamezne dežele 9 gimnazij in 16 realk, mesta 20 gimnazij in 9 realk, škofje 2 gimnaziji, redovniki 12 gimnazij, za-sebniki 5 realk, ob ustanovah ste 2 gimnaziji 1 realka. Nemških je 96 gim-nazij, 59 realk, čeških 40 gimnazij in 17 realk, poljskih 23 gimnazij in 5 realk, italijanske 4 gimnazije in 2 realki, rusinska 1 gimnazija, hrvatske 3 gimna-zije in 1 realka, 5 gimnazij je mnogojezičnih. Na gimnazijah je 55.404 dijakov, na realkah 18.545.

[Na razstavi v Bruselji] bil je odlikovan tudi hrvaški učitelj v Oseku, g. Bogdan Penjić, ki ureduje list za pospeševanje čebelarstva pod naslovom „Hrvatska pčela“ ter se sploh trudi čebelarstvo povzdigniti. Čestitamo srčno tovarišu, kojega je odlikovalo celo inozemstvo!

[Evropejska vseučilišča.] Prvo vseučilišče v Evropi ustanovilo se je v Salerni okoli l. 1172 (katero se je l. 1817 razpustilo in ima mesto sedaj le licej). Leta 1180 dobilo je mesto Montpellier visoko šolo, l. 1200 Pariz, l. 1220 Salamanka, l. 1224 Neapel. l. 1227 Piacenza, l. 1228 Bercelli, l. 1234 Toulouse, l. 1249 Oxford, l. 1257 Cambridge, l. 1260 Treviso, l. 1264 Ferrara, l. 1276 Perugia, l. 1288 Bologna, l. 1290 Lissabon. l. 1300 Lyon, l. 1309 Rim, l. 1340 Avignon, l. 1348 Praga, l. 1353 Pisa, l. 1361 Pavija, l. 1365 Dunaj, l. 1367 Pečuh (Fünfkirchen), l. 1387 Heidelberg, l. 1392 Erfurt, l. 1393 Pal-ermo, l. 1400 Krakova, l. 1401 Ingolstadt, l. 1403 Würzburg, l. 1406 Turin, l. 1409 Lipsija, l. 1410 Valencija, l. 1412 sv. Andree, l. 1419 Rostock, l. 1426 Löwen, l. 1433 Cannes, l. 1441 Bordeaux, l. 1465 Budim, l. 1467 Požun, l. 1472 Trier, l. 1474 Saragosa, l. 1474 Tübingen, l. 1477 Upsala, l. 1479 Kopen-hagen, l. 1482 Avila, l. 1499 Alcalá, l. 1502 Wittenberg, l. 1504 Sevilla in l. 1506 Frankobrod.

Vabilo. Celjsko učiteljsko društvo imelo bođe dne 7. marcija t. l. ob 11. uri predpoludne v okoliški šoli v Celju svoje mesečno zborovanje z dnevnim redom, določenim za zborovanje, dne 7. februvarija t. l. (Glej „Pop.“, št. 2., str. 35 in „Slov. Nar.“, št. 28.) Odbor celj. uč. društva.

Vabilo. Šmarijsko-Rogatsko učiteljsko društvo priredi v četrtek, t. j. dne 7. marcija ob 11. uri v Šmariju svoje prvo mesečno zborovanje s sledečim vspo-redom: 1. Poročilo blagajnikovo. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Volitev novega od-bora. 4. Pogovor o zborovanju zaveznih delegatov. 5. Nasveti. K obilnej vde-ležbi vabi odbor.

Vabilo. Učiteljsko društvo za okraj Gornjigrad bođe imelo dne 3. marca ob 11. uri dopoludne na Ljubnem svoje zborovanje, h kateremu se vsi p. n. udje priti najvljudneje vabijo. Govor: g. Klemenčiča. Odbor.

Vabilo. Ptujsko učiteljsko društvo imelo bo 7. sušča t. l. ob 10. uri predpoldan v okoliški šoli redno mesečno zborovanje, se sledečim vspporedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje g. Kavklerja: „Razklada manj znanih besed iz „Tretjega berila“. 4. Ukrep zaradi majnikovega izleta. 5. Volitev podpredsednika. 6. Vplačevanje letnine in doneskov za „zavezo“. 7. Nasveti. K obilni vdeležbi vabi vljudno odbor.

NATEČAJI.

Štv. 73.

Podučiteljsko mesto.

Na čveterorazredni ljudski šoli v **Reichenburg-u** se podučiteljsko mesto z dohodki po III. plač. razredu definitivno ali tudi provizorično umešča.

Prosilci za to mesto naj svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenega okr. šolskega sveta vložijo do **31. marcija t. l.** pri krajnem šolskem svetu v **Reichenburg-u** ob **Savi**.

O kr. šolski svet v Sevnici, dne 17. februvarija 1889.

Predsednik: **Dr. Wagner s. r.**

Štv. 1058.

Učiteljsko mesto.

Na enorazredni ljudski šoli v **Dobjem** se umešča učiteljsko mesto po IV. plačilnem razredu in prostim stanovanjem definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci za to mesto naj svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenega okr. šolskega sveta vložijo do **24. marcija t. l.** pri krajnem šolskem svetu v **Dobjem**, pošta **Planina**, (Montpreis)

O kr. šolski svet Kozje, dne 20. februvarija 1889.

Predsednik: **Dr. Wagner s. r.**

Priporočbe vredne knjige:

Lavtar: Rechen-Unterricht, theoretischer Theil	fl. —.80
— „ „ praktischer „	„ —.50
— Scheibchen Rechenapparat	„ —.40
— 1. Rechenbuch für Volksschulen	„ —.08
— 2. „ „ „	„ —.15
Majcen: Šolske pesmi, 1. del	„ —.15
— „ „ 2. „	„ —.20
Gesetze und Verordnungen auf dem Gebiete der Volks-	
schulen für Steiermark, 22. snopič	„ —.20
Püschel: Violinschule, 1. snopič	„ —.60
Hartleben's Volks-Atlas, eleg. vezan	„ 7.50
Stein der Weisen, illustr. Zeitschrift 1889, 1. snopič	„ —.30
Vošnjak: Pobratimi, roman, vezan	„ 1.20
d'Albon: Kronprinz Rudolf, Sein Leben und Wirken. „	„ —.60

Dobó se pri

Th. Kaltenbrunner-ju,
trgovina s knjigami, umetnijami
in muzikalijami v Mariboru.

 P. n. prejemniki našega lista, ki še nam dosedaj niso nič naročnine poslali, se vljudno prosijo, da nam do prihodnje številke vsaj nekaj vpošljejo.

Upravništvo.